

Száz Várrajz Württembergben = Hundert Festungspläne in Württemberg

György Kisari Balla

This bilingual Hungarian-German edition is dedicated to the fortification plans. As it can be seen from the title itself, there are even 100 manuscript plans involved kept in the State Library in Württemberg (Landesbibliothek) and they have mostly not been published so far. They were made during the 16th and 17th centuries within the frame of activities on organising the defence against the Turks. The greatest part of the plans refers to Hungary of that time, which means in a narrower sense to the present territory of Hungary and Slovakia. But a certain number of plans refer also to Austria, Bosnia and Croatia. Since we deal here with very early fortification plans that played a key role in defending the Croatian land from the Turks, this book is equally important source for studying military plans of the 16th and 17th centuries as for studying the fortification of numerous Croatian settlements. Among Croatian fortification there are the plans of Rijeka, Senj, Otočac, Dabar, Jasenovac, Sisak, Hrastelnica, Križevci, Gradec, Cirkvena, Zrinski Topolovac, Koprivnica, Đurđevac, Legrad, Petrinja and Bihać (a part of Croatia before the breakthrough of the Turks).

The book starts with a short three-lingual foreword (Hungarian, German, English). Then there is a chapter on Turkish conquering of Europe (Die Türkische Eroberungen), and then the chapter on cartographic works in the period of Turkish breakthrough into Europe (Kartierung in der Türkenzeit). The author then presents the State Library in Württemberg (Die Württembergerische Landesbibliothek), especially its Map Collection where she carried out her research. Her research in numerous map collections is described in a special chapter (Die Entdeckung der Stuttgarter Karten im Ungarischem Bezug).

The second part of the book starts with explanations referring to the elements of plan description (cataloguing) followed by the complete list of all hundred plans. The list includes the following elements: title, location indication, time indication, dimensions, scale, short description and plan production technique. Unfortunately, the largest part of the plans is neither signed not dated, and the

author has determined the century of their production only generally.

The plans are listed following the order by which they have been bound in the atlas. Then there are the reproductions of all plans. Unfortunately, the reproductions are mostly black and white, but considering their dimension (A4) and large scale, they are very well legible. Sixteen plans are reproduced in colour with the Croatian fortification Legrad being among them.

The book has been made as a result of long-term research carried out by the author on the source material, which gives the book a special value. Although many questions referring to the identification of plans remained open, the reproduction of plans and detailed quoting of symbols makes it exceptionally valuable manual for the researchers of Croatian fortifications and cartography, developed for the military purposes in the period as Ottoman Empire was spreading.

Mirela Slukan-Altić

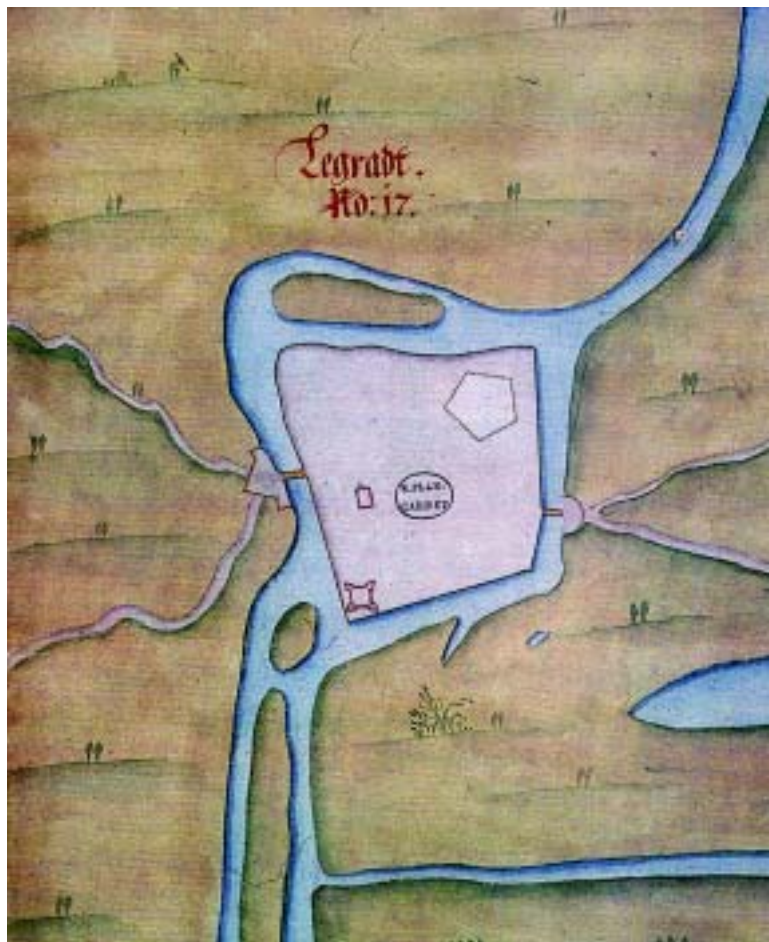
Száz Várrajz Württembergben = Hundert Festungspläne in Württemberg

György Kisari Balla

Ovo dvojezično mađarsko-njemačko izdanje posvećeno je planovima utvrda. Kao što je vidljivo iz naslova, radi se o čak 100 rukopisnih planova koji se čuvaju u Zemaljskoj knjižnici Württemberg (Landesbibliothek) i do sada uglavnom nisu bili objavljeni. To su planovi različite provenijencije, koji su očito naknadno uvezani u jedinstven atlas. Nastali su tijekom 16. i 17. stoljeća u sklopu organiziranja obrane od Turaka. Najveći dio planova odnosi se na tadašnju Ugarsku, odnosno u užem smislu na današnji prostor Mađarske i Slovačke. No, određeni broj planova odnosi se i na Austriju, Bosnu te Hrvatsku. S obzirom na to da se radi o vrlo ranim planovima utvrda koje su imale ključnu ulogu obrani hrvatskih zemalja od Turaka, ta je knjiga jednako važan izvor za proučavanje vojnih planova 16. i 17. stoljeća, kao i za praćenje utvrđivanja mnogih hrvatskih naselja. Među hrvatskim utverdama zastupljeni su planovi Rijeke, Senja, Otočca, Dabra, Jasenovca, Siska, Hrastelnice, Križevaca, Gradeca, Cirkvene, Zrinskog Topolovca, Koprivnice, Đurđevca, Legrada, Petrinje te Bihaća (prije prodora Turaka u sastavu Hrvatske).

Knjiga započinje kratkim trojezičnim predgovorom (mađarski, njemački, engleski jezik). Zatim slijedi poglavlje o turskim osvajanjima Europe (Die Türkischen Eroberungen) i poglavlje o kartografskim radovima u doba turskih prodora u Europu (Kartierung in der Türkenzeit). Autorica zatim predstavlja Zemaljsku knjižnicu Württemberg (Die Württembergerische Landesbibliothek), posebno njezinu Kartografsku zbirku, u kojoj je istraživala. Svoj istraživački rad u mnogobrojnim kartografskim zbirkama autorica opisuje u zasebnom poglavlju (Die Entdeckung der Stuttgarter Karten mit Ungarischem Bezug).

Drugi dio knjige započinje objašnjenjima glede elemenata opisa (katalogiziranja) planova, a nakon toga slijedi potpuni popis svih stotinu planova. Popis uključuje ove elemente: naslov, njegovu mjesnu odrednicu danas, vremensku odrednicu, dimenzije, mjerilo, kratak opis i tehniku izrade plana. Na žalost najveći dio planova nije potpisan ni datiran, već je autorica okvirno određivala samo stoljeće njihove izrade.

Planovi su popisani slijedom kojim su uvezani u atlasu. Zatim slijede reprodukcije svih planova. Reprodukcije su na žalost uglavnom crno-bijele, no s obzirom na njihovu dimenziju (A4) i krupno mjerilo, vrlo su dobre čitljivosti. Šesnaest je planova reproducirano u boji, a među njima se nalazi i hrvatska utvrda Legrad.

Knjiga je nastala kao rezultat dugogodišnjih istraživanja autorice na izvornoj arhivskoj građi, što knjizi daje osobitu vrijednost. Iako su mnoga pitanja identifikacije reproduciranih planova ostala otvorena, zbog reprodukcija planova i detaljnog citiranja signatura to je iznimno dragocjen priručnik za istraživače hrvatskih utvrda i kartografije nastale za vojne potrebe u razdoblju širenja Osmanskog Carstva.

Mirela Šukan-Altić